

Р. Т. БЕКСЕИТОВА
У. К. КОЖАХМЕТОВА

ЭКОЛОГИЯЛЫҚ КАРТОГРАФИЯЛАУ

ОҚУ ҚҰРАЛЫ

ӘОЖ 528.94(075.8)
КБЖ 26.17я73
Б 39

*Баспаға әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті
география және табиғатты пайдалану факультетінің
Ғылыми кеңесі және Редакциялық-баспа кеңесі
төшімімен ұсынылған
(№4 хаттамға 9 сәуір 2015 жыл)*

Пікір жазғандар:
география ғылымдарының кандидаты, доцент **О.Ж. Саяымбай**
география ғылымдарының кандидаты **Р.К. Қарақұллова**

Бексейтова Р.Т.
Б 39 Экологиялық картографиялау: оқу құралы / Р.Т. Бексейтова, У.К. Кожамметова. – Алматы: Қазақ университеті, 2016. – 190 б.
ISBN 978-601-04-1515-4

Экологиялық картографиялау оқу құралының міндеті – экология қатиялары мен экожүйе қалыптасуының негізгі заңдылықтары туралы білімді биосфераның кеңістіктегі құрылымына негізделген географиялық ой-өріспен біріктіру. Пәннің негізі бөлімдеріне экологиялық картографиялаудың теориялық негіздері, экологиялық аппарат көздері, экологиялық картографиялау әдістемесі, экологиялық карталардың мазмұны мен құрастырылу әдістері, қолданбалы экологиялық картографиялау және экологиялық карталарды қолдану жаталды.

Оқу құралы теориялық материалдармен қоса практикалық міндеттерді орындау барысындағы өңдеулерді қамтыған. Жоғары оқу орындарының география және экология саласындағы әртүрлі мамандық студенттеріне, сондай-ақ қоршаған ортаны қорғау, экологиялық қоғамтану және экологиялық картаны құрастыру, қолдану әдістерімен айналысатын мамандарға арналған.

ӘОЖ 528.94(075.8)
КБЖ 26.17я73

© Бексейтова Р.Т., Кожамметова У.К., 2016
© Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ, 2016
ISBN 978-601-04-1515-4

КІРІСПЕ

Экологиялық картографиялау – жаңадан қалыптасқан ғылыми пән. Оның тарихы небары жиырма жылды құраса да, картография мен экологтарды дайындауда маңызды орынға ие болып отыр. Ол соңғы жылдары жарыққа шыққан ғылыми-теориялық макалалары мен жасалынған карталары бойынша тақырыптық картографияның бұрыннан қалыптасқан салаларынан еш қалыспайды. Тақырыптық картографияның басқа салалары сияқты экологиялық картографиялау да екі пәннің түйісуінен пайда болып, экологиялық әдістер мен жалпы картографиялық тәсілдердің күрделі спецификалық тұтастығын қалыптастырады.

Экологиялық картографиялаудың тек өз саласының ішінде ғана дамып қоймай, барлық тақырыптық карталардың мазмұнын экологизациялауға қатысуы оның негізгі ерекшелігі болып табылады.

Экологиялық мәселелерді шешуге және зерттеуге барлық білім саласының мамандары қатысатыны сөзсіз. Осындай жағдайда түрлі ғылым мамандарының ортақ тілі – карта. Карта – кез келген құбылыстың кеңістікте өзгеруін көрсететін ең тиімді әдіс. Адамдардың жер бетінде орналасуы, тірі организмдердің таралуы және олардың тіршілік ету ортасының жағдайы кеңістік пен уақытқа байланысты үнемі өзгеріп отырады. Міне, сондықтан да экологиялық жағдай және оны картографиялау бір-бірінен еш ажыратылмайды. Карталарды талдау барлық табиғи ландшафтардың жағдайын, олардағы дастаушы заттардың таралуын және оның әсеріне экожүйенің тұрақтылығын ескеруді талап етеді. Бірақ дастаушы заттар мен аурулардың таралу сипатын картографиялау кезінде табиғи ортаның ішкі ерекшеліктері толық ескерілмей, бірден әкімшілік-территориялық бірлікке жататындықтан, дұрыс аппараттың қалыптаспауы кең етек алып отыр. Осындай экологиялық жағдайлардың кеңістікте таралуы туралы нақты мәліметтердің берілмеуі, туындаған мәселелерді шешудің қате жолын тандауға алып келеді.

Экологиялық карталардың нақтылығын және олардың негізінде дұрыс қорытындының жасалуын қамтамасыз ету үшін экологиялық жағдайды сипаттайтын көрсеткіштердің кеңістікте және

Оқу басылымы

Бексеитова Роза Тлеулесовна
Кожаметова Умут Касымжановна

ЭКОЛОГИЯЛЫҚ КАРТОГРАФИЯЛАУ

Оқу құралы

Редакторы *Г. Рүстембекова*
Компьютерде беттеген *Ұ. Әбдіқайымова*
Мұқабасын безендірген *К. Өмірбекова*

Мұқабаны безендіруде сурет
www.prodis.by сайтынан алынды

ИБ №8981

Басуға 15.01.2016 жылы қол қойылды. Пішімі 60x84 ¹/₁₆.
Көлемі 12,06 б.т. Офсетті қағаз. Сандық басылыс. Тапсырыс №2.
Таралымы 100 дана. Бағасы келісімді.
Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің
«Қазақ университеті» баспа үйі.
050040, Алматы қаласы, әл-Фараби даңғылы, 71.

«Қазақ университеті» баспа үйі баспаханасында басылды.